

Trans-Danmark

Landsforeningen for Transvestitter og Transseksuelle
Hjemmeside: www.trans-danmark.dk

Socialudvalget

22. april 2010

Vedrørende: Transkønnede børn i daginstitutioner

Foreningen bemærkede med interesse § 20-spørgsmål S 1778¹ om pædagogers faglige arbejde med køn i daginstitutioner stillet den 6. april 2010 af Pernille Vigsø Bagge, og socialminister, Benedikte Kiær svar på spørgsmålet, ligesom foreningen med interesse har læst rapporten: Flere end to slags børn - en rapport om køn og ligestilling i børnehaven².

Foreningen vil benytte anledningen til at bemærke, at vi er opmærksomme på, at rapporten har hovedfokus på ligestilling.

Når dette er nævnt, vil vi imidlertid bemærke, at hverken forfatterne til rapporten eller ministeren i sit svar har været opmærksomme på, at den måde flere af børnene i rapporten udtrykte deres køn på, kan skyldes transkønnethed, kønsidentitetsforstyrrelse³.

Om de konkret beskrevne eksempler i rapporten skyldes transkønnethed, kan vi ikke vide, men det er heller ikke væsentligt. Væsentligt er det derimod, at det er en kendsgerning, at transkønnethed - altså kønsidentitetsforstyrrelse - forekommer hos børn, og at tilnærmelsesvis alle voksne transkønnede, har erindringer om deres transkønnethed helt tilbage fra deres tidlige barndom. Det er derfor væsentlig, at personalet i daginstitutionerne er bekendt med transkønnethed og kan være opmærksomme på, at en afvigende kønslig adfærd hos børn kan skyldes transkønnethed.

I det følgende vil vi fremdrage nogle eksempler fra rapporterne, som beskriver/omtaler kønslige forhold, men hvor der mangler omtale af transkønnethed, kønsidentitetsforstyrrelse.

Vi gør opmærksom på, at det ikke er vores hensigt at lave en analyse af rapporten.

Derimod har vi brugt rapporten og dens eksempler til at gøre opmærksom på, at der er behov for en styrket opmærksomhed på transkønnede børn i børnehaverne og om, hvordan der skal forholdes til disse børn.

¹ Folketingets journal vedrørende § 20 spørgsmål nr. S 1778.

<http://www.ft.dk/dokumenter/tingdok.aspx?samling/20091/spoergsmaal/s1778/svar/703553/index.htm>

² Rapporten: Flere end to slags børn - en rapport om køn og ligestilling i børnehaven af Jesper Olesen, Kenneth Aggerholm & Jette Kofoed udgivet marts 2008 kan downloades i pdf-format på Ligestillingsministeriets hjemmeside: http://www.lige.dk/files/PDF/boernehaver/rapport_boernehaver.pdf

³ Kønsidentitetsforstyrrelse hos børn er optaget i WHO's klassifikationssystem som F64.2 Kønsidentitetsforstyrrelse som barn (Gender identity disorder of childhood).

WHO's klassifikationssystem <http://apps.who.int/classifications/apps/icd/icd10online/>

WHO's klassifikationssystemets afsnit om kønsidentitetsforstyrrelse på dansk i Den danske videnbank om kønsidentitet, transvestisme og transseksualisme (herefter omtalt som Videnbanken).

<http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=710&aid=6024#bm6024>

Karin Astrup, formand for Trans-Danmark

Returadresse, hvis andet ikke er anført:

Tina Vyum, Hostrupvej 7, 7000 Fredericia

formand@trans-danmark.dk

Bankforbindelse: Amagerbanken, Hvidovre afdeling. Reg.nr.: 5230 konto nr.: 1513658

Med de fremførte eksempler vil vi vise, at kendskabet til transkønnethed, kønsidentitetsforstyrrelse hos børn tilsyneladende er nærmest ikke-eksisterende og henstille, at Socialudvalget vil tage initiativ til, at dette ændres til gavn for transbørnene.

Karin Astrup, Formand

Karin Astrup, formand for Trans-Danmark
Returadresse, hvis andet ikke er anført:
Tina Vyum, Hostrupvej 7, 7000 Fredericia
formand@trans-danmark.dk

Bankforbindelse: Amagerbanken, Hvidovre afdeling. Reg.nr.: 5230 konto nr.: 1513658

Uddrag fra og kommentarer til rapporten: Flere end to slags børn - en rapport om køn og ligestilling i børnehaven

Afsnit 1. Indledning - underafsnit Børn, institutioner og fagfolk - startende på side 3 Side 4 øverst

Børnehavepædagogerne befinder sig i et normativt felt, hvor der hyppigt reflekteres over og formuleres strategier for, hvad der er bedst for børn, og hvordan fagfolk bør forholde sig til barndom - herunder drenge- og pigeopdragelse.

Og i samme underafsnit lidt længere nede

Hvad børn og hvad drenge og piger er og bør være, er derfor ikke kun en fagligt eksplicit viden, men også en kulturel viden, som fagfolk i praksis orienterer sig efter uden klart at kunne gøre rede for, hvori denne orienteringsans består. Vores undersøgelse retter blikket mod det, man med en specificering af Andersens begreb kunne kalde for pædagogernes kønsopfattelse og de praksisser, der er afledt af denne kønsopfattelse. I begrebet ligger således den implicite forståelse af køn, som pædagogerne orienterer sig efter. Analytisk udlæses kønsopfattelsen gennem observationer af såvel verbal som nonverbal interaktion med børnene samt af interview med personalet.

Vi antager hermed, at der i børnehaven også er en kønskultur, der er integreret i det faglige, og som er med til at sætte præmisserne for børnenes hverdagsliv. For at undersøge, hvordan der arbejdes med køn og ligestilling i børnehaven, er det derfor nødvendigt at se på institutionen og det liv, der udspiller sig i den, som kulturspecifikke og betydningsbærende fænomener.

Allerede i indledning ses det tydeligt, at forfatterne har været meget opmærksomme på børnenes køn, børnenes kønsudtryk og kønsidentitet.

Side 5. Køn i børnehaven

Vi foreslår kulturanalyse som en slags "fremkaldervæske". Uden at negligere den biologiske modning som betydningsfuld i børns udvikling retter denne undersøgelse sig mod de sociale og kulturelle processer, der har betydning for, at drenge bliver drenge på en særlig måde, og piger bliver piger på en særlig måde. Man kan sige, at vi interesserer os for kulturelt specificeret "drenghed" og "pigethed". Nyere kønsforskning sætter fokus på de mange måder, det er muligt at være pige og dreng på.

At køn ikke blot er et resultat af noget i personen iboende men produceres og gøres i konkrete kontekster, er et centralt perspektiv inden for denne form for tænkning. Dette perspektiv trækkes med ind i nærværende undersøgelse. At køn "gøres", skal forstås således, at mennesker 'kønnes'.

Det at blive en dreng udgør en tilblivelsesproces, som ikke afsluttes men udgør en fortsat proces. I modsætning til at være et køn som noget konstant og uforanderligt, så er det at blive et køn noget, der foregår over tid og principielt kan tage mange retninger

Karin Astrup, formand for Trans-Danmark
Returadresse, hvis andet ikke er anført:
Tina Vyum, Hostrupvej 7, 7000 Fredericia
formand@trans-danmark.dk

Bankforbindelse: Amagerbanken, Hvidovre afdeling. Reg.nr.: 5230 konto nr.: 1513658

(Davies, 1997; James, 1993; Kofoed, 2003; Staunæs, 2004; Søndergaard, 1996; Thorne, 1993 m.fl.).

Vi anskuer således køn som fortsat tilblivelse, hvor børn og pædagoger konstruerer køn, og de betydninger der knyttes til henholdsvis drenge- og pigekroppe.

Børn bliver ikke drenge eller piger i enrum. Det er noget, de bliver sammen med andre i forskellige situationer, hvor de må finde måder at handle som kønsvæsner og som individer ud fra de muligheder, som situationerne tilbyder og tillader. Der er således grænser for, hvordan barnet kan handle. Nogle af disse grænser drejer sig om, hvordan man kan være pige og dreng i børnehaven. Der er nogle måder, der opfattes som mere passende, og andre, der opfattes som mindre passende eller upassende.

Denne tekst kan umiddelbart forlede os til at få opfattelse af, at forfatterne også inddrager transkønnethed, kønsidentitetsforstyrrelse i deres undersøgelse og dermed i rapporten. Det ses imidlertid ikke at være tilfældet.

Afsnittet tyder desværre mere på, at forfatterne ikke har noget større kendskab til transkønnethed, kønsidentitetsforstyrrelse eller, at de har en ganske forkert forståelse derfor.

Vi kunne forledes til at få den opfattelse, at forfatterne betragter køn som noget, der kan konstrueres, medens barnet er ganske lille, og at pædagogerne medvirker dertil.

Vi er helt enige i, at der sker en kønslig udvikling hos børn, og at børnene udvikler en bevidsthed om, hvilket køn de tilhører.

Teksten virker imidlertid mere som en tilslutning til de fejlagtige teorier, den amerikanske psykiater, John Money⁴ udviklede om, at det er barnets tidlige opvækst, som former dets kønsidentitet – en teori, som han søgte at dokumentere i sine rapporter om drengen Bruce Reimer/David Reimer⁵, der efter en mislykket omskæring mistede sin penis, og på John Moneys anbefaling blev opdraget som pigen Brenda. Det viste sig imidlertid, at hans rapporter ikke afspejlede virkeligheden, og at opdragelsen af David Reimer som en pige totalt mislykkedes. Dette dokumenterede den amerikanske forfatter og journalist John Colapinto meget tydeligt i sin bog: Som Gud skabte ham: Drengen, der blev opdraget som pige⁶.

Side 6 nederst

Overskrider barnet de symbolske grænser for køn, kan man forestille sig reaktioner, der strækker sig fra, at det er sjovt og sødt, til at barnet bliver til grin eller ligefrem vækker ubehag.

⁴ Artikel om John Money i Den danske videnbank om kønsidentitet, transvestisme og transseksualisme – herefter betegnet Videnbanken.

<http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=749&aid=6523#bm6523>

⁵ Artikel om David Reimer i Videnbanken.

<http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=689&aid=6551#bm6551>

⁶ John Colapintos dokumentar bog omtalt i Videnbanken: Som Gud skabte ham: Drengen, der blev opdraget som pige med originaltitlen: As nature made him: : The Boy Who Was Raised as A Girl

<http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=589&aid=5610#bm5610>

Karin Astrup, formand for Trans-Danmark

Returadresse, hvis andet ikke er anført:

Tina Vyum, Hostrupvej 7, 7000 Fredericia

formand@trans-danmark.dk

Bankforbindelse: Amagerbanken, Hvidovre afdeling. Reg.nr.: 5230 konto nr.: 1513658

Samlet set ønsker vi indsigt i, hvordan bestemte betydninger af køn giver henholdsvis adgang til eller afskærer barnet fra særlige identiteter, aktiviteter og læringsmuligheder.

Som det ses, er forfatterne fuldt ud klar over, at børn, der ikke passer ind i de fastlagte to kønsnormer – dreng/mand og pige/kvinde - risikerer at få det svært.

Desværre ses der i rapporten ikke noget om, at de har haft øje for, at børns særlige (kønslige) identiteter kan være begrundet i transkønnethed.

Side 7 øverst

Undersøgelsen bygger på et materiale baseret på observationsstudier og personaleinterviews i tre børnehaver i og omkring København.

Børnehaverne er udvalgt med henblik på, at det skulle være muligt at studere en række forhold, vi antager spiller ind på den måde, køn udtrykkes, forstås og håndteres.

Grundet studiets omfang har det ikke været muligt at dække alle tænkelige parametre men kun et mindre udvalg, der vurderes at have central betydning for konstruktionen af køn.

Det ses af denne bemærkning, at forfatterne enten ikke har tillagt transkønnethed, kønsidentitetsforstyrrelse særlig megen betydning eller ikke har været opmærksomme på at transkønnethed kan være en årsag til børns måde at udtrykke deres køn på.

Uanset grunden må det beklages meget, at dette forhold ikke er med i undersøgelsen og dermed i rapporten, som i øvrigt beskæftiger sig meget med børnenes kønslige udvikling.

Side 7 nederst

Forventninger til og fortolkninger af køn kan imidlertid ikke isoleres til den institutionelle kontekst. Børnehaven skal derfor betragtes som en empirisk og analytisk afgrænsning. Børnehaven fungerer ikke som en isoleret enhed i verden men står i forbindelse med det omgivende samfund.

Derfor afspejler børnehavens kønspraksis en mere vidtrækkende normativitet i samfundet. Børnehavens kønspraksis interagerer med de rammer, der blandt andet sættes af børnenes forældre, de fysiske rammer i institutionen, børnehavens opgaver og ressourcer, pædagogernes kønsopfattelse, den omgivende kulturs syn på køn m.m.

Disse betragtninger er også yderst relevante i relation til transbørn⁷ – børn med kønsidentitetsforstyrrelse. Set ud fra en sådan betragtning er det så meget mere beklageligt, at transkønnethed ikke er medtaget i rapporten, da transbørn om nogen har behov for særlig opmærksomhed og støtte.

Side 12 - 2. Review af nyere nordisk litteratur om køn i børnehaven

⁷ Transbørn er børn med kønsidentitetsforstyrrelse.

Ordbogen i Videnbanken: <http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=532&aid=8231#bm8231>

Karin Astrup, formand for Trans-Danmark

Returadresse, hvis andet ikke er anført:

Tina Vyum, Hostrupvej 7, 7000 Fredericia

formand@trans-danmark.dk

Bankforbindelse: Amagerbanken, Hvidovre afdeling. Reg.nr.: 5230 konto nr.: 1513658

I det overblik forfatterne giver, fremgår det, at transkønnethed ikke har indgået i nogen af de omtalte forskninger.

Det kan så være medvirkende grund til, at forfatterne heller ikke har gjort det, men ændrer ikke i det beklagelige i, at det ikke er sket.

Side 20 - 3. Børnehaven som kontekst for skabelsen af køn

Der anføres indledningsvis:

Børnehaven er et vigtigt sted i børns liv alene af den grund, at de fleste børn tilbringer en stor del af deres barndom på dette sted.

Umiddelbart derefter

Børnehavens hovedopgave er at passe børn i forældrenes fravær og sørge for deres omsorg, udvikling og læring.

Side 21 i afsnittet Individet i fællesskabet nederst

Den faglige præmis er, at man ikke behandler børnene som et teoretisk standardbarn.

I afsnit 3 ses det tydeligt, at pædagogerne er opmærksomme på, at det er vigtigt, at de er opmærksomme på de enkelte børns adfærd, idet børnene tilbringer megen tid i institutionen. Som det også anføres, så er det hovedopgaven at passe børnene i forældrenes fravær og sørge for deres omsorg, udvikling og læring.

Deraf må også udledes, at pædagogerne i børnehaven skal være opmærksomme på, om der er børn, der udviser en atypisk kønsidentitet, da der kan være tale om transkønnethed. Netop fordi børnene tilbringer en stor del af deres barndom i børnehaven, er det vigtigt, at pædagogerne er opmærksomme på dette forhold.

På side 30, 31 og 32 i rapporten skrives følgende

På disse sider beskrives to eksempler på drenge, der bryder med forventningerne til, hvad det vil sige at være ”en rigtig dreng”.

Da vi jo ikke har andet kendskab til de to beskrevne drenge, end hvad der er anført i rapporten, kan vi heller ikke vide, om de er transkønnede – har en kønsidentitetsforstyrrelse – eller ej. Det er heller ikke afgørende, da eksemplerne er udmærkede som grundlag for bemærkninger om muligheden for tilstedeværelsen af transkønnethed, kønsidentitetsforstyrrelse og den mangel på fokus på netop dette forhold hos såvel pædagoger som hos forfatterne.

Mangfoldighed inden for normalitetens grænser

I den første illustration fortæller Jeanette (pædagog) om en dreng på 2½ år, der lige har fået en lillebror. Sammen med to piger er han den ældste i vuggestuegruppen. Han leger meget med de to store piger, som han trives godt med. Når han leger med dem, vil han gerne putte dukker til at sove, han vil gerne lave mad og det er ham der giver dukkerne bryst.

Jeanette tolker det som, at han er i gang med at finde ud af sin kønsidentitet men ikke helt har fundet den endnu. Jeanette er helt sikker på, at han har en identitet som en mand, hvilket de som personalegruppe understøtter ved at invitere drenge ind fra de

Karin Astrup, formand for Trans-Danmark

Returadresse, hvis andet ikke er anført:

Tina Vyum, Hostrupvej 7, 7000 Fredericia

formand@trans-danmark.dk

Bankforbindelse: Amagerbanken, Hvidovre afdeling. Reg.nr.: 5230 konto nr.: 1513658

andre stuer, så han får noget drengemodspil, som hun siger. Selv om personalet tydeligvis ikke oplever det som tilstrækkeligt for en dreng at lege med piger, er situationen ikke bekymrende for personalet, fordi han på andre områder ikke afviger fra forventningen til en dreng. I andre situationer kan han fx godt lege med andre drenge. Han betegnes som en dreng, der kan begge dele. Der udover kategoriseres han som et barn i udvikling. Han er i en udviklingsfase, hvor pædagogen føler sig tryk ved, at grænseoverskridelserne er udtryk for en alderssvarende søgeproces. Grænseoverskridelsen tolkes med andre ord som et udtryk for alder. Det er det, der gør, at personalet oplever det som bemærkelsesværdigt men legitimt. Det vil nok gå over med tiden. Det-skal-nok-gå-overmekanisme fungerer imidlertid samtidig som det, der gradvist vil genne ham på plads inden for kønsordenen. Personalet gør altså ikke noget aktivt for at genne ham endeligt på plads, men har – endnu - tillid til, at tiden vil gøre arbejdet for dem.

For denne drengs vedkommende virker det da, som også tolket af både forfatterne og pædagogen, at drengen er i gang med at blive bevidst om sin kønsidentitet. Det kan også virke som om, at hans adfærd kan kædes sammen med og er foranlediget af, at han netop har fået en lillebroder. Det er dog værd at bemærke udtrykket "genne ham endeligt på plads". I tilfælde af mulighed for transkønnethed er det vigtigt, at barnet ikke "gennes" ind i en kønsrolle, der ikke svarer til barnets kønsidentitet, men at transkønnetheden identificeres og anerkendes både af pædagogerne, forældrene og professionelle behandlere.

I den anden illustration er personalet derimod temmelig utrygge ved den grænseoverskridelse, som de observerer hos en dreng:

Og så var der noget, som jeg fortalte om forleden dag. Den lille dreng, der gik med pigetøj. Altså, alle kan huske ham i huset. Det var sådan lige over kanten. Man tænkte, hvad er det for noget? (...) Han havde en nederdel.

Han kom lige ind ad døren om morgenen, og så tog han nederdelen på. (...)

Det var udklædningstøj. Og så havde han et par strømpebukser på hovedet.

Det var hans lange hår. Det var hans prinsessehår.

Det ville jo være at øve vold på ham at sige, det må du ikke. Jeg synes, at drenge skal have lov at lege med dukker, og piger skal have lov at lege med sværd og revolvere og hvad der ellers er. De skal have det samme tilbud, ikke? (interview med pædagog)

Jeanette fortæller, at selv om personalet oplevede det som overskridende, accepterede de det inde på stuen. Der var heller ikke nogen børn, der drillede ham. Personalet anerkendte drengens handlinger ligesom i tilfældet ovenfor, men her vækker det bekymring, og de oplever, at de står i et dilemma mellem på den ene side anerkendelsespædagogikken, der fordrer at drengen skal have lov til at være den han er, hvis han har det godt med det. På den anden side er de bange for, at hans identitet som dreng kommer i fare, hvis de anerkender "det forkerte". Bekymringen for

Karin Astrup, formand for Trans-Danmark

Returadresse, hvis andet ikke er anført:

Tina Vyum, Hostrupvej 7, 7000 Fredericia

formand@trans-danmark.dk

Bankforbindelse: Amagerbanken, Hvidovre afdeling. Reg.nr.: 5230 konto nr.: 1513658

drengidentitetens tilsyneladende nødvendige reproduktion er med andre ord ganske stærk som kønsordnende kraft i børnehaven. De overvejer derfor forskellige pædagogiske indgreb, som at fjerne tøjet i håb om, at han vil finde andre interesser og udvikle andre sider af sig selv. De prøver at aflede ham med andre aktiviteter, men hver gang vender han tilbage til nederdelen og prinsessehåret. Da ”problemet” ikke vil gå væk af sig selv, vælger personalet at tilkalde psykologen for at få råd om, hvad de skal gøre, og de indkalder også forældrene til en samtale. Der er ingen tvivl om, at de bliver i tvivl om, hvorvidt deres pædagogiske linie kan have skadelige effekter. Og at skade her forstås som ikke at reproducere maskulinitet på bestemte måder hos børn i drengeskole. Hos dem bliver tanken derfor: Kan den anerkendende pædagogik komme til at bidrage til en ”fejlkodning” af barnet.

I dette, det andet eksempel, er der afgjort flere tegn, som tyder på, at der kan være tale om et transbarn.

Om det er tilfældet eller ej, er for så vidt ikke afgørende. Det afgørende er derimod, at forfatterne, pædagogen, psykologen eller forældrene tilsyneladende slet ikke har gjort sig tanker om, hvorvidt drengens adfærd kan skyldes, at drengen er transkønnet og derfor i sit indre følte sig som en pige og prøver at skabe overensstemmelse mellem sin indre kønsidentitet og sin ydre fremtoning.

Det er imidlertid glædeligt, at personalet lod barnet udtrykke sig, men bekymrende med udtalelser som ". . . bange for, at hans identitet som dreng kommer i fare, hvis de anerkender ”det forkerte” . . .", idet det tyder på, at de slet ikke har været opmærksomme på muligheden for, at barnet var transkønnet og dermed havde en kønsidentitetsforstyrrelse.

Hvis drengen er transkønnet, så har hverken pædagogen eller psykologen gjort deres arbejde godt nok, og de har dermed – om end indirekte – skadet barnet og for så vidt også forældrene. Da kendskabet til transbørn – børn med kønsidentitetsforstyrrelse – ikke er så udbredt, kan det ikke forventes, at forældrene skal være de første til at blive opmærksomme på, at transkønnet kan være årsagen til deres barns adfærd. Derimod bør det kunne forventes af pædagoger og i særdeleshed psykologer er bekendt med transkønnet hos børn..

Det ser ud til, at forvaltningen af rummelighed skaber angst og usikkerhed hos personalet, når barnets adfærd kommer for langt væk fra normen om, hvordan en dreng skal være. Når barnet ikke længere er umiddelbart genkendeligt inden for de kulturelle selvfølgeligheder om, hvordan køn skal gøres, bliver personalet i tvivl, om det kan rummes inden for den almindelige pædagogiske ramme. Og normreproduktionen anses for så væsentlig, at der bliver behov for at hidkalde ekspertsystemet, som omgiver den pædagogiske institution. En af grænserne for en ligestillingspædagogik, der stiler efter mangfoldighed, går altså der, hvor personalets angst for ikke at bidrage til en tilstrækkelig stram reproduktion af kønnet normativitet begynder, og samme angst glider over i faglig tvivl på egen pædagogik. Så selv om der ofte tales om rummelighed i børnehaven og alle ønsker at tilslutte sig rummelighedstanken, er der alligevel klart

Karin Astrup, formand for Trans-Danmark
 Returadresse, hvis andet ikke er anført:
 Tina Vyum, Hostrupvej 7, 7000 Fredericia
formand@trans-danmark.dk

Bankforbindelse: Amagerbanken, Hvidovre afdeling. Reg.nr.: 5230 konto nr.: 1513658

markerede grænser, som træder frem, når de overskrides - som i dette eksempel. Det er ikke alt, der kan anerkendes, selv inden for en anerkendelsespædagogisk ramme.

Det fremgår af ovenstående med al tydelighed, at både personalet i børnehaven, psykologen og forfatterne slet ikke har været opmærksomme på muligheden for transkønnethed, men tværtimod ser barnet som et adfærdsproblem.

Spørgsmålet er, om man kan arbejde med at udvide denne ramme ved fx at konfrontere egne forestillinger i personalegruppen om, at kønsidentitet skulle være noget iboende barnet, som kommer til udfoldelse i voksenlivet. Man kan også udfordre sin angst for at gøre noget forkert ved at udføre lakmustesten: hvis det havde været en pige, der lavede prinsessehår af strømpebukser, ville barnets adfærd så blive opfattet som legitim og alderssvarende? Er det kun fordi, det er en dreng, at det opleves som forkert, bekymrende, barnligt eller noget, der forhåbentlig går over? Hvis svaret på testen er nej, kan personalet overveje, hvor vidt deres tolkningsrammer er for indsnævrende i forhold til børns kønnede udfoldelsesrum. Måske er det denne tolkningsramme, der er behov for at arbejde med - frem for drengen - for at få angsten til at gå væk.

I ovenstående "anbefalinger" fra forfatterne ses det desværre med al tydelighed, at heller ikke forfatterne har været opmærksomme på tilstedeværelsen af transkønnethed. Det tyder derfor på, at også forfatterens tolkningsrammer er for indsnævrede i forhold til børns kønsidentitet.

Side 34 nederst, 35 og 36 øverst – afsnittet Forældrerens forventninger

Her er en episode, der gennem tiden har fået anekdotisk status i børnehaven, der illustrerer det:

Der var (engang ;-)) tre drenge fra den ene stue og en dreng fra min stue. Da vi kom ind på stuen, hvor vi har fine prinsessekjoler hængende med flæser og blonder og det hele, så styrede han lige over og sagde, at de skulle have dem på. Og så var det vores unge vikar, der var dernede, sagde: "Nej, det er til piger". Og så skreg de. Den ene skreg så vildt, at tårerne sprang. For selvfølgelig må de få de kjoler på. De kom ned, og de fik kjoler på. Der var også en lille pige, der var med. Og så legede de og tøffede rundt i de der kjoler og havde det dejligt. Så kom far til en af de små drenge og kiggede ude fra vinduet og tænkte. De der bevægelser er da min dreng. Og så tænkte han "Ej, han er i kjole". Da så han kommer ind, så ser han, at hans søn står og danser i kjole. Han grinede jo af det og syntes, at det var skægt. Han får så sagt: "Ej, giver I min søn kjole på?" Så sagde jeg til ham: "ja, det skal prøves. Det er da bedre nu end senere." Han syntes det var skægt, og han tog også nogle billeder af ham, fordi han så sød ud. (Interview med Jeanette)

Historien viser, at børnehaven står i relation til det omgivende samfund, og at personalet reagerer på de forestillinger om køn, der blandt andet findes hos forældrene, som måske

Karin Astrup, formand for Trans-Danmark
Returadresse, hvis andet ikke er anført:
Tina Vyum, Hostrupvej 7, 7000 Fredericia
formand@trans-danmark.dk

Bankforbindelse: Amagerbanken, Hvidovre afdeling. Reg.nr.: 5230 konto nr.: 1513658

har andre grænser for mangfoldighed end personalet og børnene. Her er historien fortalt med pædagogisk overskud – pædagogen får oven i købet lejlighed til at slutte af med en fyndig bemærkning. Undervejs bliver det dog klart markeret - både fra pædagogens og fra farens side - at her sker noget ikke-selvfølgeligt, noget usædvanligt, noget man må bemærke og le lidt ad. Børnene får altså ganske vist adgang til at gøre noget, der overskrider kønnet normativitet, men de kan ikke være i tvivl om efterfølgende, at de her er trådt over en grænse. Det har krævet skrig at få adgang, og bagefter følger klare markeringer af det usædvanlige i deres valg af leg.

Det er værd at holde for øje, at det om den beskrevne episode bemærkes, at den har fået anekdotisk status og derfor meget tænkeligt kan være af ældre dato.

Samtidig er det også værd at notere sig, at det var en enkelt dreng, som var årsagen til, at de tre drenge iførte sig prinsessekjolerne. Det fremgår ikke af det følgende, om det er den samme drengs far, som kommenterede sin søns påklædning.

Som forfatterne ganske rigtigt anfører, så reagerer personalet på situationen, faderens reaktion og det omgivende samfunds forestilling om køn.

Det er imidlertid også værd at bemærke, at personalet slet ikke er opmærksomt på, at der hos den "initiativtagende dreng" kan være tale om transkønnethed, selv om det måske ikke har været tilfældet.

Væsentligt er det imidlertid at bemærke, at forfatterne heller ikke i dette tilfælde har gjort sig tanker om transkønnethed, men tværtimod giver udtryk for, at drengene – også den "initiativtagende dreng" – har overtrådt en grænse, og at det får følger i form af klare markeringer af det usædvanlige i drengenes "valg af leg". Hvis der for den "initiativtagende dreng" er tale om transkønnethed, så er det ikke nogen leg for ham, men en naturlig adfærd.

Så spørgsmålet er, hvor langt overskuddet rækker. I bemærkningen ligger nemlig også en appel til faren om, at de i bund og grund deler fælles forestillinger om, hvad der er rigtigt og forkert for drenge og mænd. Når det er bedre nu end senere, er det fordi, de ting børn gør i barndommen, kan betragtes som noget, de leger, og som derfor ikke skal tages alvorligt som andet end leg. Den fælles norm, som pædagogen henviser til med bemærkningen er, at det derimod er et problem, hvis voksne mænd ikke kender kønsgrensene omkring beklædningsgenstande. Den overordnede pointe med eksemplet er, at fordi børnehaven er afhængig af brugerne, så er der et udtalt behov hos personalet for at bringe sig i overensstemmelse med forældrenes normer.

Det er nærmest ikke muligt at tolke ovenstående fra pædagogen og forfatterne med bemærkningerne "*rigtigt og forkert for drenge og mænd*" og "*det derimod er et problem, hvis voksne mænd ikke kender kønsgrensene omkring beklædningsgenstande*" anderledes, end at de overhovedet ikke har kendskab til transkønnethed, kønsidentitetsforstyrrelse.

Karin Astrup, formand for Trans-Danmark
 Returadresse, hvis andet ikke er anført:
 Tina Vyum, Hostrupvej 7, 7000 Fredericia
formand@trans-danmark.dk

Bankforbindelse: Amagerbanken, Hvidovre afdeling. Reg.nr.: 5230 konto nr.: 1513658

Vi har valgt ikke at bringe citater fra resten af rapporten, uagtet der findes adskillige flere eksempler på manglende kendskab til transkønnethed og især transkønnethed hos børn.

Henvisninger

Ud over de henvisninger, som er anført i noterne vil vi henlede opmærksomheden på følgende vejledninger, bøger, film, omtale af transbørn, og foreninger for/om transbørn.

- Clinical Guidelines * Disorders of Sex Development
<http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=788&aid=8735#bm8735>
- Guide for børn og unge med transforældre * Kids of Trans Ressource Guide (Foråret 2008) * Udgivet af Colage
<http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=788&aid=8934#bm8934>
- Handbook for Parents * Disorders of Sex Development
<http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=788&aid=8734#bm8734>
- Medical care for gender variant children and young people: answering families. (13. februar 2008)
<http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=788&aid=10202#bm10202>
- The Transgender Child: A Handbook for Families and Professionals
<http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=788&aid=12882#bm12882>
- Kønsvariationer hos børn * Gender Variant Children: Transgender Parents af Jane Thomas
<http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=788&aid=8938#bm8938>
Direkte link
http://tgeu.net/PubAr/Documents/EU_JaneThomasSofiaChildren_Speech.pdf
- Mom, I need to be a girl
En yderst anbefalelsesværdig bog, der kan læses online.
<http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=788&aid=3550#bm3550>
- My Secret Self - en dokumentarfilm om transbørn
Dokumentarfilmen i fem afsnit fra 2007 produceret af abs News har journalist Barbara Jill Walters samtale med transbørnene Jazz Jennings på 6 år, Reiley på 10 år og Jeromy på 14 år og deres familier.
Filmen kan ses online.
<http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=788&aid=12406#bm12406>
- Out Of The Shadows
Filmen, der kan ses online, er universelt rost for dens budskab om accept og støtte til transkønnede børn og unge.
<http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=788&aid=11012#bm11012>
- Jazz Jennings er en nu 8 årig pige, der er født som dreng, men som har levet som pige, fra hun var 5 år. (22. september 2009)
<http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=788&aid=12404#bm12404>

Karin Astrup, formand for Trans-Danmark
Returadresse, hvis andet ikke er anført:
Tina Vyum, Hostrupvej 7, 7000 Fredericia
formand@trans-danmark.dk

Bankforbindelse: Amagerbanken, Hvidovre afdeling. Reg.nr.: 5230 konto nr.: 1513658

- Josie Romero * 8 år – diagnosticeret transseksuel som 6-årig. (15. oktober 2009)
<http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=788&aid=12449#bm12449>
- Kim Petras kom i behandling med kønshormoner som 12 årig, fik ændret civilretslig status som 14-årig og kønsskifteoperation som 16-årig.
<http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=788&aid=7755#bm7755>
- 10-årig dreng død ved et tragisk uheld den 4. februar 2008.
<http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=788&aid=8196#bm8196>
- 16-årig teenager i Spanien fik ved juletid 2009 foretaget en mand til kvinde kønsskifteoperation i Barcelona.
<http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=788&aid=12794#bm12794>
- 9-årig dreng i Sydengland mødte efter sommerferien i skole som pige. (20. september 2009)
<http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=788&aid=12392#bm12392>
- 9-årig, tredjeklasses elev i Philidelpia springer ud som pige. (3. maj 2008)
<http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=788&aid=8727#bm8727>
- Kampagne for at skabe opmærksomhed på unge transkønnede. (1. oktober 2009)
<http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=788&aid=12419#bm12419>
- Colage Foreningen, der støtter børn og unge, hvis forældre er lesbiske, bøsser, biseksuelle eller transkønnede.
<http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=788&aid=7863#bm7863>
- TransActive * Foreningen arbejder for at forbedre forholdene for transkønnede børn og unge.
<http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=788&aid=11035#bm11035>
- TransKids Purple Rainbow Foundation TKPRF - Forening om transbørn.
<http://www.thranesen.dk/default.asp?cat=788&aid=12403#bm12403>

Karin Astrup, formand for Trans-Danmark
Returadresse, hvis andet ikke er anført:
Tina Vyum, Hostrupvej 7, 7000 Fredericia
formand@trans-danmark.dk

Bankforbindelse: Amagerbanken, Hvidovre afdeling. Reg.nr.: 5230 konto nr.: 1513658